

Wymagania edukacyjne i kryteria oceniania

z przedmiotu Biznes i zarządzanie kl. I BS

I. OSOBA PRZEDSIĘBIORCZA WE WSPÓŁCZESNYM ŚWIECIE

➤ ocena dopuszczająca

Uczeń :

- wyjaśnia, czym jest przedsiębiorczość,
- wyjaśnia różnice między komunikacją społeczną a komunikacją interpersonalną,
- odróżnia komunikację werbalną od komunikacji niewerbalnej,
- wyjaśnia, na czym polega wywieranie wpływu na ludzi,
- wyjaśnia, na czym polega zarządzanie czasem,
- wyjaśnia znaczenie pracy zespołowej,
- wyjaśnia, czym są innowacje,

➤ ocena dostateczna:

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą

Uczeń:

- wymienia cechy osoby przedsiębiorczej,
- identyfikuje elementy, które składają się na kompetencje osoby przedsiębiorczej,
 - wyjaśnia, czym są bariery komunikacyjne i podaje ich przykłady,
- wymienia techniki pozytywnego wywierania wpływu na ludzi,
- charakteryzuje etapy podejmowania decyzji,
- wyjaśnia, na czym polega kreatywne myślenie i dlaczego pomaga ono w rozpoznawaniu szans rynkowych,
- charakteryzuje główne bariery ograniczające kreatywne myślenie,
- rozróżnia rodzaje innowacji,
- wymienia przykłady źródeł innowacji,

➤ ocena dobra:

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę dostateczną

Uczeń:

- identyfikuje swoje mocne i słabe strony, a następnie posiadane cechy osoby przedsiębiorczej,
- określa własne kompetencje przedsiębiorcze,
- określa, jakie znaczenie ma umiejętność komunikacji jako element kompetencji przedsiębiorczych,
- wymienia zasady skutecznych negocjacji,
- stosuje wybrane metody wspomagające podejmowanie decyzji (np. burzę mózgów),
 - stosuje wybrane techniki pobudzające kreatywność,
- wyjaśnia na podstawie wybranych przykładów, jak innowacje wpływają na zdolności konkurencyjne przedsiębiorstw,

➤ ocena bardzo dobra:

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę dobrą

Uczeń:

- określa związek między zachowaniami osoby przedsiębiorczej a szansami, które stwarza jej gospodarka rynkowa,
- rozpoznaje wybrane techniki manipulacji i stosuje sposoby obrony przed manipulacją
- stosuje wybrane techniki zarządzania czasem (m.in. planuje zadania z uwzględnieniem swoich ról życiowych),
- rozpoznaje i omawia bariery oraz problemy w tworzeniu i funkcjonowaniu zespołów,

➤ **ocena celująca:**

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą

Uczeń:

- opracowuje plan rozwoju własnych kompetencji przedsiębiorczych,
- organizuje jako lider pracę hipotetycznego zespołu

II. ZARZĄDZANIE PROJEKTAMI

➤ **ocena dopuszczająca**

Uczeń :

- wyjaśnia istotę projektu,
- wymienia przykładowe cechy lidera zespołu projektowego,
- wymienia możliwe źródła finansowania projektu,

➤ **ocena dostateczna:**

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą

Uczeń:

- charakteryzuje czynniki decydujące o dobrej organizacji pracy zespołu,
- wymienia i charakteryzuje role w projekcie,

➤ **ocena dobra:**

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę dostateczną

Uczeń:

- definiuje cele projektu za pomocą metody SMART,
- określa i charakteryzuje poszczególne etapy projektu na wybranym przykładzie,

➤ **ocena bardzo dobra:**

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę dobrą

Uczeń:

- przygotowuje strukturę prac projektowych, w tym określa zadania projektowe,
- określa zadania i role poszczególnych członków zespołu na przykładzie wybranego projektu,
- przygotowuje harmonogram i prosty budżet projektu,

➤ **ocena celująca:**

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą

Uczeń:

- weryfikuje na wybranym przykładzie harmonogram i budżet projektu oraz wprowadza konieczne zmiany w harmonogramie i budżecie,

- identyfikuje główne problemy oraz ryzyka pojawiające się podczas realizacji projektu, a następnie dokonuje ich analizy w sprawozdaniu cząstkowym,
- przygotowuje sprawozdanie z realizacji wybranego projektu

III. GOSPODARKA RYNKOWA

➤ ocena dopuszczająca

Uczeń :

- wyjaśnia, na czym polega rozwój społeczno -gospodarczy,
- wymienia przejawy współczesnego patriotyzmu gospodarczego w życiu codziennym,
- wymienia filary gospodarki rynkowej i je charakteryzuje,
- wyjaśnia, czym są budżet państwa, nadwyżka budżetowa, deficyt budżetowy i dług publiczny,
- wyjaśnia, czym jest rynek i jakie pełni funkcje w gospodarce,
- wyjaśnia, na czym polega prawo popytu i prawo podaży,
- wyjaśnia znaczenie pojęć: konsument, gwarancja, reklamacja, zakupy na odległość,

➤ ocena dostateczna:

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą

Uczeń:

- określa rolę przedsiębiorczości w rozwoju społeczno-gospodarczym w skali lokalnej, regionalnej, krajowej i globalnej,
- wykazuje zalety gospodarki rynkowej,
- analizuje dochody i wydatki budżetu państwa i przykładowej jednostki samorządu terytorialnego,
- klasyfikuje rodzaje rynków według wybranych kryteriów,
- wymienia i charakteryzuje pozacenowe czynniki kształtujące wielkość popytu,
- wymienia i charakteryzuje pozacenowe czynniki kształtujące wielkość podaży,
- wymienia i charakteryzuje podstawowe prawa konsumenta,

➤ ocena dobra:

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę dostateczną

Uczeń:

- wymienia i omawia podstawowe parametry charakteryzujące gospodarkę (PKB, inflację, zatrudnienie, bezrobocie),
- wyjaśnia wpływ deficytu budżetowego i długu publicznego na funkcjonowanie państwa i gospodarki,
 - wymienia i charakteryzuje główne modele struktur rynkowych (monopol, oligopol, konkurencję monopolistyczną, konkurencję doskonałą),
- wyjaśnia zjawiska nadwyżki rynkowej i niedoboru rynkowego,
- wymienia instytucje zajmujące się ochroną konsumentów oraz określa cele i zadania tych instytucji,
- określa, czym jest patriotyzm zakupowy oraz jakie są jego przejawy w życiu codziennym,

➤ ocena bardzo dobra:

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę dobrą

Uczeń:

- określa zależności między podmiotami gospodarki rynkowej,
- analizuje na przykładzie przebieg krzywej podaży i krzywej popytu,
- podaje różnice między reklamacją niezgodności towaru z umową a gwarancją,

➤ **ocena celująca:**

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą

Uczeń:

- wykazuje negatywne skutki ograniczonej konkurencji i potrzebę przeciwdziałania jej,
- wyznacza na prostych przykładach punkt równowagi rynkowej,
- sporządza przykładową reklamację,

IV. FINANSE OSOBISTE

➤ **ocena dopuszczająca**

Uczeń :

- wyjaśnia, czym jest pieniądz,
- wyjaśnia, czym jest postawa wobec pieniędzy,
- wymienia i wyjaśnia podstawowe zasady tworzenia budżetu gospodarstwa domowego,
- wyjaśnia znaczenie pojęć: podatki, osoba fizyczna, osobaprawna,
- wymienia podstawowe rodzaje podatków w Polsce,
 - wyjaśnia, kto i od czego płaci podatek PIT,
- definiuje dochód, przychód i kwotę wolną od podatku.

➤ **ocena dostateczna:**

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą

Uczeń:

- wymienia cechy pieniądza, • rozróżnia wybrane typy postaw ludzi wobec pieniędzy,
- wymienia zalety i wady wybranych typów postaw ludzi wobec pieniędzy,
- określa podstawowe kategorie dochodów i wydatków gospodarstwa domowego,
- określa i omawia funkcje podatków,
- przedstawia sposoby obliczania podatku PIT.

➤ **ocena dobra:**

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę dostateczną

Uczeń:

- charakteryzuje funkcje i formy pieniądza,
- wyjaśnia zjawisko inflacji, • określa własną postawę wobec pieniędzy,
- wyjaśnia, czym jest dojrzałość finansowa,
 - omawia praktyczne sposoby zarządzania budżetem domowym,
- wymienia i opisuje podatki opłacane przez członków gospodarstwa domowego,
- dobiera sposób rozliczeń podatku PIT i ulgi możliwe do zastosowania.

➤ **ocena bardzo dobra:**

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę dobrą

Uczeń:

- omawia obieg pieniądza w gospodarce,
- podaje przyczyny i skutki inflacji,
- charakteryzuje poziomy dojrzałości finansowej,
- formułuje rady dotyczące unikania spirali zadłużenia oraz możliwości wyjścia z niej,

- charakteryzuje rolę podatku VAT.

➤ **ocena celująca:**

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą

Uczeń:

- wymienia sposoby przeciwdziałania inflacji,
- wyjaśnia, czym jest inteligencja finansowa,
- omawia wpływ podatków na funkcjonowanie gospodarki, przedsiębiorstw oraz gospodarstw domowych.

V. OSZCZĘDZANIE I INWESTOWANIE

➤ **ocena dopuszczająca**

Uczeń :

- wyjaśnia znaczenie pojęć: inwestowanie, oszczędzanie, instrument finansowy, papiery wartościowe, obligacje, akcje,
- wyjaśnia znaczenie pojęć: makler, indeks giełdowy, ceduła giełdowa, hossa, bessy,
- wymienia i charakteryzuje instytucje rynku kapitałowego w Polsce,
- określa miejsce GPW w systemie rynku kapitałowego,
- wyjaśnia, czym są fundusze inwestycyjne,
- wyjaśnia znaczenie pojęć: jednostka uczestnictwa, certyfikat inwestycyjny,
- wymienia i charakteryzuje postawy oszczędzających i inwestorów,

➤ **ocena dostateczna:**

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą

Uczeń:

- identyfikuje rodzaje inwestycji według różnych kryteriów (przedmiot inwestycji, podmiot inwestowania),
- wymienia i omawia rynki giełdowe na GPW,
- wymienia i charakteryzuje rodzaje funduszy inwestycyjnych, uwzględniając potencjalne zyski roczne oraz ryzyko wystąpienia strat,
- charakteryzuje prawdziwego inwestora,

➤ **ocena dobra:**

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę dostateczną

Uczeń:

- rozróżnia i charakteryzuje inwestycje rzeczowe i finansowe,
- wskazuje różnice między poszczególnymi rodzajami papierów wartościowych,
- analizuje tabele z informacjami giełdowymi,
- wyjaśnia mechanizm inwestowania w akcje na giełdzie papierów wartościowych na przykładzie GWP,
- wyjaśnia wagę podstawowych wskaźników giełdowych w podejmowaniu decyzji dotyczących inwestowania na giełdzie,
- wymienia i charakteryzuje kryteria wyboru formy inwestycji,
- definiuje inwestowanie spekulacyjne w inwestycje alternatywne,
- wykazuje różnice między inwestowaniem a hazardem,

➤ **ocena bardzo dobra:**

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę dobrą

Uczeń:

- wyjaśnia zależność między czasem i ryzykiem a zyskiem z inwestycji,
- wyjaśnia, dlaczego ważne jest korzystanie z wiarygodnych informacji przed podjęciem decyzji finansowych,
- omawia działania podejmowane przed rozpoczęciem inwestowania na giełdzie,
- dostrzega zróżnicowanie stopnia ryzyka i wysokości potencjalnych zysków w zależności od rodzaju inwestycji oraz okresu inwestowania,
- opisuje sposoby zachowania w sytuacji straty i zysku,

➤ **ocena celująca:**

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą

Uczeń:

- omawia rolę giełdy w gospodarce,
- przeprowadza symulowaną alokację środków finansowych w wybrane formy oszczędzania i inwestowania,
- ocenia przykłady praktyk i zachowań etycznych oraz nieetycznych na rynku finansowym i formułuje rekomendacje, co zrobić, żeby nie paść ofiarą nieuczciwych praktyk,

VI. USŁUGI FINANSOWE I UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE

➤ **ocena dopuszczająca**

Uczeń :

- dokonuje podziału instytucji rynku finansowego w Polsce,
- wyjaśnia znaczenie terminów: limit debetowy, kapitalizacja odsetek, karta płatnicza, gwarancja depozytów,
- wymienia podstawowe rodzaje usług bankowych,
- wymienia i rozumie podstawowe zasady bezpiecznego korzystania z bankowości elektronicznej,
 - wyjaśnia znaczenie pojęć: kredyt, kredyt konsumencki, rzeczywista roczna stopa oprocentowania, pożyczka, zastaw hipoteczny, zdolność kredytowa,
- identyfikuje rodzaje kredytów według różnych kryteriów,
- wymienia zasady bezpieczeństwa i zagrożenia przy korzystaniu z systemów elektronicznych związanych kredytami,
- wyjaśnia, czym jest ubezpieczenie,
- wyjaśnia znaczenie pojęć: ubezpieczyciel, ubezpieczony, polisa ubezpieczeniowa, ogólne warunki ubezpieczenia, suma ubezpieczenia,
- wymienia i rozumie zasady bezpieczeństwa i zagrożenia przy korzystaniu z elektronicznych usług ubezpieczeniowych,
- wymienia sposoby oszczędzania na emeryturę,

➤ **ocena dostateczna:**

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą

Uczeń:

- przedstawia międzysektorowe instytucje rynku finansowego w Polsce,
- rozróżnia rodzaje kont osobistych,

- porównuje oferty wybranych usług bankowych,
- omawia podstawowe prawa przysługujące kredytobiorcy w wypadku umowy kredytu konsumenckiego,
- wymienia najważniejsze kryteria oceny zdolności kredytowej stosowane przez banki,
- podaje różnice między kredytem a pożyczką,
- porównuje oferty banków i pozabankowych instytucji pożyczkowych w zakresie kredytów i pożyczek,
- wymienia i charakteryzuje rodzaje ubezpieczeń według różnych kryteriów,
- porównuje oferty zakładów ubezpieczeń na przykładzie ubezpieczenia nieruchomości,

➤ **ocena dobra:**

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę dostateczną

Uczeń:

- wyjaśnia zasady funkcjonowania lokat bankowych, wymienia i charakteryzuje ich rodzaje,
- identyfikuje rodzaje kart płatniczych,
- wyjaśnia zasady wyboru najlepszej lokaty, z uwzględnieniem realnej stopy procentowej,
- ocenia możliwość spłaty zaciągniętego kredytu przy określonym dochodzie,
- wskazuje rolę Biura Informacji Kredytowej (BIK) w procesie przyznawania kredytów,
- wyjaśnia relację zakresu ochrony i sumy ubezpieczenia do wysokości składki,
- charakteryzuje system zabezpieczenia społecznego (ubezpieczenia społeczne i zdrowotne),
- wymienia i charakteryzuje wybrane rodzaje ubezpieczeń osobowych,

➤ **ocena bardzo dobra:**

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę dobrą

Uczeń:

- charakteryzuje najważniejsze instytucje rynku finansowego w Polsce oraz objaśnia ich znaczenie w funkcjonowaniu gospodarki, przedsiębiorstw i konsumentów,
- wyjaśnia konieczność wczesnego rozpoczęcia systematycznego oszczędzania i inwestowania środków finansowych na emeryturę,

➤ **ocena celująca:**

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą

Uczeń:

- analizuje przykładową umowę pożyczki,

VII. RYNEK PRACY

➤ **ocena dopuszczająca**

Uczeń :

- definiuje planowanie własnej kariery zawodowej,
- wyjaśnia, czym są kompetencje zawodowe i kompetencje edukacyjne,
- wymienia i omawia sposoby poszukiwania pracy,
- wyjaśnia, czym jest aktywne poszukiwanie pracy,
- wymienia i omawia elementy dokumentów aplikacyjnych (uwzględniając Europass),
- wymienia zasady pisania CV i listu motywacyjnego,
- definiuje rozmowę kwalifikacyjną,

- wymienia i charakteryzuje zasady rozmowy kwalifikacyjnej,
- definiuje różnice pomiędzy zatrudnieniem a samozatrudnieniem oraz podaje ich zalety i wady,
- wymienia rodzaje umów o pracę,
- wymienia formy rozwiązania umowy o pracę,
- wymienia umowy cywilnoprawne (umowę- zlecenie, umowę o dzieło),
- rozróżnia zachowania etyczne i nieetyczne zarówno pracodawcy, jak i pracownika,

➤ **ocena dostateczna:**

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą

Uczeń:

- formułuje swoje cele zawodowe zgodnie z zasadą SMART,
- wyjaśnia, na czym polega rozpoznanie rynku pracy (uwzględniając zawody deficytowe i nadwyżkowe, najczęstsze oczekiwania pracodawców),
- wymienia najczęstsze błędy w CV i listach motywacyjnych,
- eksponuje swoje zalety,
- wymienia najczęściej popełniane błędy podczas rozmowy kwalifikacyjnej,
- wymienia podstawowe prawa i obowiązki pracowników (w tym pracowników młodocianych) oraz pracodawcy,
- charakteryzuje reguły moralne i normy prawne jako elementy etycznego postępowania,
- wymienia, rozróżnia oraz charakteryzuje podstawowe wartości etyczne w biznesie,
- definiuje, czym jest mobbing,

➤ **ocena dobra:**

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę dostateczną

Uczeń:

- analizuje przykładowe kariery zawodowe znanych ludzi,
- rozpoznaje i ocenia własne kompetencje,
- uzasadnia konieczność jednoczesnego korzystania z kilku metod szukania pracy,
- przygotowuje dokumenty aplikacyjne związane z ubieganiem się o pracę,
- dokonuje autoprezentacji podczas symulowanej rozmowy kwalifikacyjnej,
- wymienia przejawy mobbingu, jego skutki oraz sposoby przeciwdziałania mu,
- wymienia zasady etycznego pracownika (kodeks etyczny),

➤ **ocena bardzo dobra:**

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę dobrą

Uczeń:

- planuje swoją karierę zawodową, wyróżniając jej etapy,
- porównuje swoje kompetencje z oczekiwaniami pracodawców celem oceny własnych szans i zagrożeń na rynku pracy,
- charakteryzuje trudności, z którymi borykają się osoby bezrobotne poszukujące pracy,
- koryguje swoje wystąpienie na podstawie konstruktywnej informacji zwrotnej,
- wyjaśnia, z czego wynikają różnice między wynagrodzeniem brutto a wynagrodzeniem netto,
- wymienia konsekwencje nieetycznych zachowań w relacjach pracownik – pracodawca,

➤ **ocena celująca:**

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą

Uczeń:

- opracowuje plan swojej ścieżki edukacyjnej adekwatny do planu kariery zawodowej,
- analizuje formy zatrudnienia na podstawie umów cywilnoprawnych, a następnie wskazuje podstawowe cechy odróżniające je od umowy o pracę,
- analizuje poszczególne rodzaje umów o pracę, a następnie wskazuje ich zalety i wady z punktu widzenia pracownika oraz pracodawcy

VIII. PRZEDSIĘBIORSTWO

➤ ocena dopuszczająca

Uczeń :

- wyjaśnia znaczenie pojęć: styl kierowania, motywowanie, efekt synergii,
- wymienia cechy dobrego przywódcy (kierownika lub lidera) zespołu,
- wymienia główne sposoby motywowania pracowników,
- wymienia sposoby poszukiwania pomysłu na własny biznes,
- wyjaśnia, czym jest biznesplan,
- definiuje mikro i makrootoczenie projektowanego przedsiębiorstwa,
- definiuje, czym są przychód, koszty i dochód,
- wyjaśnia znaczenie pojęcia etyka zawodowa,
- wymienia działania etyczne i nieetyczne w biznesie,
- wyjaśnia znaczenie pojęcia korupcja,
- definiuje i omawia istotę i cele społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw.

➤ ocena dostateczna:

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą

Uczeń:

- wymienia i charakteryzuje elementy oraz przebieg procesu zarządzania,
- wymienia i omawia zasady organizacji pracy w przedsiębiorstwie,
 - wymienia style zarządzania i wyjaśnia, na czym one polegają,
- wymienia i opisuje możliwe źródła finansowania działalności gospodarczej,
- wskazuje najczęstsze przyczyny niepowodzeń przedsiębiorstwa,
- wymienia i omawia zasady sporządzania biznesplanu,
 - wymienia i charakteryzuje elementy biznesplanu,
- wymienia i charakteryzuje rodzaje kosztów,
- wymienia, rozróżnia oraz charakteryzuje podstawowe wartości etyczne w biznesie,
- identyfikuje rodzaje korupcji,
- wymienia przyczyny i skutki oraz sposoby przeciwdziałania korupcji,
- wymienia i charakteryzuje korzyści dla otoczenia wynikające ze społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw,
- wymienia i charakteryzuje korzyści dla firm wynikające ze społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw.

➤ ocena dobra:

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę dostateczną

Uczeń:

- dowodzi skuteczności łączenia różnych sposobów motywowania i kontrolowania podwładnych,
- wyjaśnia, na czym polega kontrolowanie w procesie zarządzania przedsiębiorstwem,

- znajduje pomysł na własną działalność gospodarczą na podstawie analizy rynku i doświadczenia innych przedsiębiorców
- wymienia i charakteryzuje etapy zakładania własnej działalności gospodarczej,
- uzasadnia przydatność sporządzania biznesplanu niezależnie od etapów rozwoju przedsiębiorstwa,
- sporządza w zespole wstępną koncepcję własnego biznesu,
- analizuje mikro i makrootoczenie projektowanego przedsiębiorstwa,
- dowodzi negatywnego wpływu szarej strefy na gospodarkę.

➤ **ocena bardzo dobra:**

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę dobrą

Uczeń:

- wykazuje znaczenie zarządzania w osiąganiu celów przedsiębiorstwa,
- dokonuje oceny pomysłu na własną działalność gospodarczą pod względem innowacyjności,
- identyfikuje mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia projektowanego przedsiębiorstwa, wykorzystując metodę SWOT,

➤ **ocena celująca:**

- Uczeń spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą

Uczeń:

- wykazuje znaczenie ochrony własności intelektualnej w prowadzonej działalności
- dokonuje prezentacji koncepcji własnego biznesu i na podstawie komunikatów zwrotnych modyfikuje jej elementy,
- dokonuje rachunku zysków i strat,
- tworzy i analizuje plan finansowy projektowanego przedsiębiorstwa.